

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ СИСТЕМ

Дресвянніков Д.О., к.е.н., керуючий філією АТ «Укресімбанк» у м. Маріуполь

Дресвянніков Д.О. Проблемні питання інтеграційних процесів національної та міжнародної фінансово-кредитних систем.

Вирішення проблем, пов'язаних з питаннями інтеграції України у світове господарство не тільки прискорить перетворення економічної системи держави, а й дасть можливість Україні стати рівноправним учасником міжнародного співробітництва з країнами інших континентів. У статті підняті питання, що стосуються вибору вектора інтеграції на основі різноманіття форм двостороннього та багатостороннього співробітництва, напрацьованих світовим співтовариством, а також варіант багатосторонній економічної інтеграції в залежності від ступеня відповідності вектора інтеграції національним інтересам. Головними завданнями нашої країни є: налагодження зв'язків з Європейським Союзом, співробітництво з країнами СНД і Росією, розвиток зовнішньоекономічної діяльності з державами Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а також країнами Центральної та Східної Європи. Однак, для досягнення вищезазначених стратегічних цілей Україні необхідно нівелювати недоліки, що склалися в економіці в пострадянський та посткризовий період.

Автором роботи було розглянуто види та визначено рівень інтеграції Української та міжнародних фінансово-кредитних систем, досліджено проблеми цієї інтеграції, які виникли внаслідок наявності відмінностей якісного стану національної та міжнародних систем які обумовлено внутрішніми та зовнішніми чинниками. З метою визначення напрямів усунення проблемних питань щодо інтеграційних процесів автором роботи було запропоновано базові ознаки за якими необхідно проводити інтеграцію національної та міжнародних фінансово-кредитних систем.

Ключові слова: інтеграційні процеси та їх ознаки, фінансово-кредитні системи, класифікація рівнів інтеграції.

Дресвянніков Д.А. Проблемные вопросы интеграционных процессов национальной и международной финансово-кредитных систем.

Решение проблем, связанных с вопросами интеграции Украины в мировое хозяйство не только ускорит преобразование экономической системы государства, но и даст возможность Украине стать равноправным участником международного сотрудничества со странами других континентов. В статье подняты вопросы, касающиеся выбора вектора интеграции на основе многообразия форм двухстороннего и многостороннего сотрудничества, наработанных мировым сообществом, а также вариант многосторонней экономической интеграции в зависимости от степени соответствия вектора интеграции национальным интересам. Главными задачами нашей страны являются: налаживание связей с Европейским Союзом, сотрудничество со странами СНГ и Россией, развитие внешнеэкономической деятельности с государствами Азиатско-Тихоокеанского региона, а также странами Центральной и Восточной Европы. Однако, для достижения вышеупомянутых стратегических целей Украине необходимо нивелировать недостатки сложившиеся в экономике в постсоветский и посткризисный период.

Автором работы были рассмотрены виды и определен уровень интеграции украинской и международной финансово-кредитных систем, исследованы проблемы этой интеграции, возникшие вследствие наличия различий качественного состояния национальной и международных систем, которые обусловлены внутренними и внешними факторами. С целью определения направлений устранения проблемных вопросов интеграционных процессов автором работы были предложены базовые признаки по которым необходимо проводить интеграцию национальной и международной финансово-кредитных систем.

Ключевые слова: интеграционные процессы и их признаки, финансово-кредитные системы, классификация уровней интеграции.

Dresvyannikov Dmitry. Problematic issues of integration processes between national and international financial and credit systems.

Dealing with the issues of Ukraine's integration into the world economy is not only speed up the transformation of the economic system of the state, but also will enable Ukraine to become an equal member of the international cooperation with countries in other continents. The article raised questions concerning the choice of the vector integration on the basis of the variety of forms of bilateral and multilateral co-operation have been accumulated by the world community, as well as the option of multilateral economic integration, depending on the degree of compliance with the vector of integration of national interests. The main objectives of our country are establishing links with the European Union, the cooperation with the CIS countries and Russia, the development of foreign trade with countries in the Asia-Pacific region and the countries of Central and Eastern Europe. However, to achieve the above strategic objectives, Ukraine needs to offset the disadvantages existing in the economy in the post-Soviet and post-crisis period.

There were considered views and reflected the level between integration of Ukrainian and international financial and credit systems, investigated the problems of integration that result from differences in the state of quality state of the national and international systems, which are caused by internal and external factors. To determine the directions of eliminating problematic issues of integration processes have been proposed by the author of the basic characteristics with help of it is necessary to integrate the national and international financial and credit systems.

Keywords: integration processes and their symptoms, financial and credit systems, the classification levels of integration.

Постанова проблеми. Глобалізація економіки об'єктивно вимагає інтеграції України у світове господарство на організаційно-економічних засадах ринкових відносин, що засновані на принципах рівноправності та взаємної вигоди. Важливою ознакою інтеграційних процесів є гармонізація та уніфікація економічних систем держав, зокрема фінансово-кредитних, які забезпечують увесь комплекс господарсько-економічної взаємодії в національній економіці та світовому господарстві в цілому. Враховуючи наявність труднощів і певних проблем в економіці України, виникла потреба у визначенні необхідних умов розвитку інтеграційних процесів, що охоплюють національну та міжнародну фінансово-кредитні системи. Основними завданнями дослідження є: визначення основних принципів інтеграції національної та міжнародних фінансово-кредитних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження наукової проблеми формування глобального фінансового середовища обумовлено новітніми процесами, які розвиваються у світовому господарстві в цілому. Фінансово-кредитна сфера стає дедалі інтегрованою та, фактично, найбільш глобалізованою. Важливу роль у дослідженні проблем розвитку фінансової інтеграції, що відбувається на міжнародному та глобальному рівнях, відіграють праці зарубіжних вчених: Валерштейна І., Кругмана П., Сакса Дж., Сороса Дж., Стігліца Дж., Тінбергена Я., Фішера Ст., Фрідмана М. Проблеми інтеграції національної економіки, зокрема її фінансового сектору, до світового господарства розкриті у роботах сучасних вітчизняних науковців Білоруса О., Гальчинського А., Гесця В., Лук'яненка Д., Новицького В., Пахомова Ю., Рогача О., Румянцева А., Сікори В., Філіпенка А. Однак слід зазначити, у вітчизняній та зарубіжній фінансово-економічній літературі все ж бракує ґрунтовних наукових комплексних досліджень щодо визначення принципів інтеграційних процесів, що розвиваються у фінансово-кредитній сфері з урахуванням сучасних трансформацій, що відбуваються у глобальному фінансовому середовищі.

Метою роботи є визначення основних факторів, що впливають на розвиток інтеграції національної та міжнародних фінансово-кредитних систем з урахуванням сучасного стану розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою ефективної інтеграції України до світового господарства є оптимальність інтеграції національної фінансово-кредитної сфери. Проте рівень інтеграційних процесів, до яких залучен цей сектор національного господарства, перебуває на найнижчому рівні і відповідно до наведеної класифікації (рис. 1) ледь досягає середнього показника.

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

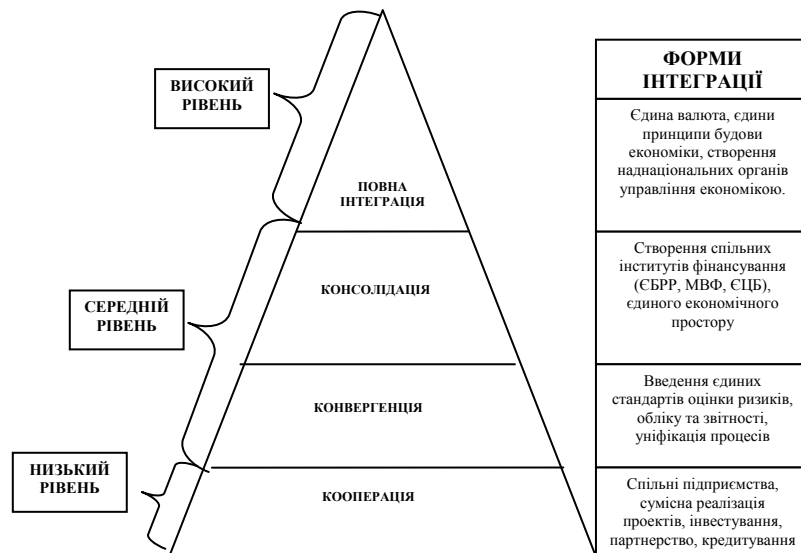

Рис. 1. Класифікація рівня інтеграції національної та міжнародної фінансово-кредитної системи (складено автором).

Волатильність інтеграційних процесів обумовлена наступними факторами: відсутність ринкового принципу формування курсу національної валюти, нерозвиненість фінансових інститутів, мінливість геополітичних пріоритетів уряду, слабка розвиненість деяких галузей народного господарства, недосконала законодавча база та інші.

Фінансово-кредитна система України знаходиться у стані розвитку та має цілий ряд відмінностей від іноземних фінансово-кредитних систем, які функціонують в умовах розвинутих економік. Саме існуючі відмінності національної фінансово-кредитної системи не дозволяють визначити стан інтеграції національної та міжнародної фінансово-кредитної системи як оптимальний. Основні фактори, що зумовлюють відмінність національної фінансово-кредитної системи, можна систематизувати за двома основними групами: внутрішні та зовнішні. До групи внутрішніх факторів слід віднести наступні:

1. Недосконалість законодавства що регулює діяльність у фінансово-кредитній сфері. Його удосконалення ведеться дуже повільно і не встигає за змінами, які відбуваються в ній.

2. Відсутність достатнього золотовалютного запасу і алмазного фонду держави. Позбавлення України належної їй частки золотого запасу і алмазного фонду СРСР, відсутність алмазних вкладень, україн незадовільна розробка існуючих родовищ золота, залишило державі лише один основний чинник формування золотовалютних резервів - іноземна валюта, яка становить 92% загальних офіційних резервних активів країни. Слід зауважити, що з розвитком економіки України зростали її золотовалютні резерви, структуру яких наведено у таблиці 1 [1].

Таблиця 1

Структура золотовалютних резервів НБУ у 2004-2012 роках

Показник, млн.грн.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Офіційні резервні активи у т.ч.:	19390,58	22358,10	32479,06	31543,20	26505,11	34576,40	31794,61	24 546,19
- резерви в іноземній валюті	18987,03	21843,16	31783,17	30791,85	25493,33	33319,44	30391,38	22 646,62
- резервна позиція в МВФ	0,004	0,004	0,01	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
- спеціальні права запозичення	1,00	1,48	2,82	8,60	63,57	7,96	17,91	9,18
- золото	402,54	513,46	693,06	742,72	948,18	1 248,97	1 385,29	1 890,36

Темпи росту резервів НБУ в цілому характеризує позитивна динаміка, за винятком періоду, що припадає на найбільш гострий період фінансово-економічної кризи 2008-2009рр.

3. Недостатній рівень інвестиційної діяльності, як внутрішньої так і зовнішньої. Обсяг залучених іноземних інвестицій в Україну залишається незначним. У 2012 р. в іноземними інвесторами вкладено 6013,1 млн. дол. США прямих інвестицій, а їх загальний обсяг на кінець грудня 2012 року становив 54462,4 млн. дол. США, що на 8,2% більше обсягів інвестицій на початок року. Кумулятивний показник обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні на початок 2010 року становив 1000 доларів США на душу населення, тоді як у Чехії - 7418 доларів США, Болгарії - 6226, Казахстані - 3706, Польщі - 3155, Румунії - 2350 доларів США. Галузева структура інвестицій в основний капітал промисловості також не є оптимальною: обсяг інвестицій в основний капітал промисловості становить усього 38% обсягу всіх інвестицій, тоді як вартість основних фондів промисловості є найбільшою порівняно з іншими галузями економіки. Сільське господарство інвестується незначною мірою - 6% обсягу всіх інвестицій [2].

4. Неєфективність податкової системи, що характеризується високим рівнем загального податкового навантаження на підприємство на рівні 55,5 %, і, як наслідок, масове ухилення від сплати податків, велика частка тіньової економіки. Крім того, слід особливо підкреслити, що економіка України досить швидко інтегрувалася у систему тіньових фінансових потоків. Кумулятивний відтік тіньового капіталу з країни за період з 2000-2008 рр. становив 82 млрд дол. США, відповідно, за цим показником Україна посідає 17 місце у світі та входить до двадцятки «країн-лідерів» [3].

5. Недосконала бюджетна система, низький рівень бюджетної дисципліни. Наслідком цього є відсутність планової роботи з контролю дефіциту бюджету. В останні роки в державі спостерігалось значне зростання дефіциту бюджету данні щодо його абсолютних показників наведено у табл. 2. [4].

6. Рівень інфляції, показник якого наблизений до нульової відмітки, є свідченням не економічного прогресу та ефективного розвитку, а фактично відображає стан економічної депресії, що відбувається у національному господарстві.

7. Штучність курсу національної грошової одиниці. Цей показник несе в собі загрози для економіки тому, що утримання монетарними заходами курсу національної валюти протягом довгого часу, веде до зростання державного боргу, збільшення дефіциту бюджету.

8. Недостатній розвиток фондового ринку, якому відповідні такі негативні риси: розпороченість та подрібнення; невеликі обсяги

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТТЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

продажу цінних паперів на фондових і валютних біржах; велика кількість угод з продажу-купівлі цінних паперів в Україні здійснюється на позабіржовому ринку, недостатність кваліфікованих спеціалістів фондового ринку.

Таблиця 2.

Показники виконання Державного бюджету України за 2007 - 2012 роки						
Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Доходи, млн.грн	219 939,1	297 844,6	272 967,0	240 615,2	314 572,5	346 025,5
Видатки, млн.грн	226 035,7	309 216,2	307 399,4	303588,7	333 414,5	395 661,8
Фінансування ("+" - дефіцит, "-" - профіцит), млн.грн	6096,6	11371,6	34432,4	64 265,5	23 554,0	53 387,4
Дефіцит (профіцит) у %	2,77	3,81	12,61	26,7	7,48	15,43

9. Нерозвиненість страхового ринку. Незважаючи на наявне зростання активів страхових компаній, ділова активність учасників ринку дещо скоротилася, про що свідчить як негативна динаміка валових премій, отриманих компаніями, так і зниження рівня виплат з більшості страхових продуктів. досить небезпечним трендом є перевищення темпів приросту активів страховиків над темпами приросту капіталу, що тягне за собою загрозу зниження капіталізації [5].

10. Нерозвиненість системи довірчого управління майном.

11. Слабкість банківської системи. Інституційною особливістю вітчизняного банківського капіталу є те, що він має не приватно-позикову основу, а політичне походження. Джерело капіталу вітчизняних банків – це приховано-приватизовані загальнонаціональні кредитні і фінансові ресурси, сформовані за рахунок засобів платників податків, основних і оборотних фондів підприємств, громадських організацій, фондів і особистих заощаджень населення, акумульованих державою і його інститутами [6].

12. Зростання державного боргу країни, розмір якого стрімко зростає становить 64,5 млрд.дол.(станом на початок 2013р.) Приріст загальної суми державного та гарантованого державою боргу наведено у табл. 3 [7].

Таблиця 3

Державний та гарантований державою борг України за 2006 - 2012 роки							
Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд. дол. США	15,9	17,5	24,6	37,8	37,7	59,4	64,5
- державний борг, млрд. дол. США	13,1	14,1	17,0	26,5	26,5	44,9	49,95
- гарантований борг, млрд. дол. США	2,8	3,4	7,6	11,3	11,2	14,5	14,55

До зовнішніх факторів відмінності належать:

1. Значне від'ємне зовнішньоторговельне сальдо. Неконкурентоспроможність вітчизняних товарів, недостатні енергетичні ресурси призвели до великих обсягів імпорту в країну. Ці чинники і стали причиною хронічного від'ємного сальдо в зовнішньоторговельній діяльності. Статистичні дані платіжного балансу за період 2004 - 2012 років наведено у таблиці 4 [8].

Таблиця 4

Динаміка платіжного балансу України у 2003-2011 роках								
Статті платіжного балансу	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Баланс товарів та послуг, млн. дол. США	671	-3 068	-8 152	-14350	-1953	-3850	-10157	-14772
Експорт товарів та послуг, млн. дол. США	44378	50239	64001	85612	54253	69255	88844	89768
Імпорт товарів та послуг, млн. дол. США	-43707	-53307	-72153	-99962	-56206	-73105	-99001	-104540

2. Залежність реформування економіки країни від отримання іноземних кредитів. В умовах економічної кризи, відсутності досвіду ринкових перетворень держава не має достатніх фінансових ресурсів для здійснення структурної перебудови, становлення і розвитку ринкової інфраструктури, істотного підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів. Тому вона вимушена звертатися по іноземні кредити, просити іншої зарубіжної допомоги на становлення інститутів ринку, навчання їх персоналу.

3. Зростання зовнішнього державного боргу. Валовий зовнішній борг України на кінець I кварталу 2013 року становив 136,3 млрд. дол. США (76.9% від ВВП). У цій ситуації дуже важливим чинником є ефективність використання іноземних кредитів. Адже більша частка зовнішніх запозичень припадає на фінансування дефіциту Державного бюджету [9].

Для успішного проведення інтеграційних процесів необхідно виділити їх ключові ознаки (рис. 2) за якими можна зробити висновки про отримані результати досягнутого рівня інтеграції в міжнародне економічний простір.

У рисунку наведено основний перелік ознак, на яких базується створення та просування інтеграційних процесів фінансово-кредитних систем. Наведений перелік не є вичерпним і може змінюватися в залежності від початкового рівня інтеграції будь-якої економічної системи та кінцевої мети такої інтеграції.

Наведені ознаки є достатньо узагальненими отже для розробки конкретних дій щодо проведення інтеграційних заходів слід враховувати особливості функціонування законодавства у сфері фінансово-кредитних стосунків.

Висновки. На підставі наведеного автором класифікатора рівнів інтеграції національної та міжнародної фінансово-кредитних систем, було визначено місце української системи в них. Були досліджені основні проблеми, що характеризують наявність низького рівня інтеграційних процесів національної фінансово-кредитної системи, які обумовлені наявністю зовнішніх і внутрішніх факторів, які були детально проаналізовані автором.

З метою визначення основних параметрів, гармонізації та уніфікації процесів інтеграції, автором були запропоновані основні ознаки на які необхідно орієнтуватися в ході реалізації завдань пов'язаних з проведенням інтеграції національної та зарубіжної фінансово-кредитної систем.

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

Рис. 2. Узагальнення ознак інтеграції фінансово-кредитних систем у світовому просторі (складено автором)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Золотовалютні резерви НБУ // Офіційний сайт Національного банку України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=45272>
2. Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
3. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналіт. доп. / Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 96 с.
4. Показники виконання Державного бюджету України за 2007-2011 роки // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77643
5. Страховий ринок України в 2012 р.: тенденції та прогнози на 2013 рік// http://www.ibi.com.ua/fileadmin/files/Insurance_2012_ukr.pdf
6. Матюшин А. В. Институциональные особенности и проблемы банковской системы Украины / А.В. Матюшин // Економіка промисловості. – 2010. - № 3. - С. 194-197
7. Державний та гарантований державою борг України // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=198378
8. Платіжний баланс України // Офіційний сайт Національного банку України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=63667>
9. Державний та гарантований державою борг України // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=198378

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН

Дубель В.М., к.е.н., старший викладач кафедри розвитку і розміщення продуктивних сил Донецького національного університету (Україна)

Дубель В.М. Розробка методики розрахунку еколого-економічного розвитку країн

Роботу присвячено розвитку теоретико-методологічних основ дослідження еколого-економічного розвитку світового господарства і розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування еколого-економічного типу світогосподарського розвитку. Проаналізовано особливості еколого-економічного розвитку розвинених країн; досліджено сучасні тенденції еколого-економічного розвитку країн, що розвиваються, та транзитивних країн; здійснено порівняльну оцінку рівня еколого-економічного розвитку розвинених країн, країн, що розвиваються та країн з транзитивними економіками.

Розроблено алгоритм розрахунку рівня еколого-економічного розвитку за групами країн. Досліджено міжнародний досвід еколого-економічного розвитку та розроблено модель оцінки еколого-економічного розвитку країн.

Наведена методика розрахунку рівня еколого-економічного розвитку може стати в нагоді під час вирішення питань аналізу сучасного стану розвитку країн, розгляду динаміки світового господарства та регіональних утворень, розвитку та побудови перспективних планів розвитку країн.

Ключові слова: глобалізація, еколого-економічний розвиток, моделі розвитку, методика розрахунку рівня еколого-економічного розвитку, рівень екологічного розвитку, рівень економічного розвитку, рівень соціального розвитку, трансформації еколого-економічного розвитку.

Дубель В.М. Разработка методики расчета эколого-экономического развития стран

Работа посвящена развитию теоретико-методологических основ исследования эколого-экономического развития мирового хозяйства и разработке научно-практических рекомендаций по формированию эколого-экономического типа мирохозяйственного развития.

Проанализированы особенности эколого-экономического развития развитых стран; исследованы современные тенденции эколого-